

Målnummer: T1470-12 **Avdelning:** 2

Domsnummer:

Avgörandedatum: 2013-01-18

Rubrik: Lantmäterimyndighet har rätt att överklaga domstols avgörande rörande debitering av förrättningskostnader.

Lagrum:

- 15 kap. 6 § fastighetsbildningslagen (1970:988)
- 5 kap. 1 § och 2 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstola
- 11 § och 36 § lagen (1996:242) om domstolsärenden

Rättsfall:

REFERAT

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen

Lantmäteriet debiterade i september 2010 E.S. för förrättningskostnader för fastighetsregleringar år 2006. E.S. överklagade debiteringen till Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen. Hon gjorde gällande i första hand att Lantmäteriets fordran var preskriberad, i andra hand att beloppet var oskäligt högt.

Mark- och miljödomstolen (rådmannen Nils-Gunnar Elisson och tekniska rådet Lars-Göran Boström) avslog överklagandet i dom den 20 september 2011.

Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen

E.S. överklagade i Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, och yrkade i första hand att Lantmäteriets fordran skulle anses vara preskriberad, i andra hand att beloppet skulle sättas ned till hälften.

Lantmäteriet bestred ändring.

Mark- och miljööverdomstolen (hovrättsrådet Lars Dirke, tekniska rådet Per-Gunnar Andersson samt hovrättsråden Peder Munck, referent, och Eywor Helmenius) förklarade i dom den 29 februari 2012 att Lantmäteriets fordran på E.S. var preskriberad.

Lantmäteriet hade yttrat sig i målet men var inte antecknat som motpart i domen.

Mark- och miljööverdomstolen tillät att avgörandet fick överklagas.

Tekniska rådet Per-Gunnar Andersson ansåg i särskilt yttrande att staten genom Lantmäteriet skulle anges som part i målet av följande skäl.

Mark- och miljödomstolen har i sin dom ansett att staten genom Lantmäteriet (Lantmäteriet) är part i målet. Majoriteten i Mark- och miljööverdomstolen har däremot inte velat ta upp Lantmäteriet som part i målet, vilket torde innebära att Lantmäteriet därmed inte är besvärberättigat.

I 5 kap. 2 § lagen om mark- och miljödomstolar (LOMM) anges i första stycket att om enskild överklagar en förvaltningsmyndighets avgörande är den förvaltningsmyndighet som först beslutat i saken motpart i mark- och miljödomstolen om inte annat är särskilt föreskrivet.

Enligt prop. 2009/10:215 s. 208 ska första stycket motsvara bestämmelserna i 7 a § förvaltningsprocesslagen (FPL).

Av prop. 1995/96:22 s. 72 ff. framgår att 7 a § FPL tillkommit för att reglera hur det allmänna intresset ska tillvaratas när en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets beslut till domstol. Det vill säga beslut där myndigheten fattar beslut i egenskap av tillståndsgivare eller bevakare av allmänt intresse där inte myndigheten på annan grund är part.

Av ovanstående får anses följa att första stycket avser myndighetsbeslut där enskild begärt ett myndighetstillstånd eller fått ett föreläggande och att vid ett överklagande av myndighetens beslut denna getts rätt att som motpart bevaka det allmänna intressen.

I 5 kap. 2 § LOMM tredje stycket anges att första stycket i samma paragraf inte gäller när en lantmäterimyndighets beslut överklagas.

Detta får anses innebära att Lantmäteriet, såsom hittills, inte är part när ett förrättningsbeslut överklagas. Däremot så uppstår frågan om Lantmäteriets egna fakturor inbegrips i detta. I prop. 2009/10:215 s. 208 har angetts att Lantmäteriet inte är part vid enskilds överklagande av en av Lantmäteriet utställd räkning. Innebärande att Lantmäteriet inte såsom hittills gällt kan överklaga en av domstol ändrad faktura då det inte ska betraktas som part.

Mot detta står att 5 kap. 2 § första stycket LOMM utifrån 7 a § FPL inte får anses innefatta frågan om överklagande av en av myndighet utställd faktura avseende utfört arbete. Med denna utgångspunkt blir här inte bestämmelsen i 5 kap. 2 § tredje stycket LOMM tillämplig och Lantmäteriet är då här part med besvärsmätt. Motsatsen innebär att Lantmäteriet fräntas rätten att överklaga fakturanedsättningar i domstol, och det kan då ifrågasättas om det har någon yttranderätt över huvud taget oavsett vad som anförs i prop. 2009/10:215 s. 208.

Högsta domstolen

Lantmäteriet överklagade och yrkade att HD med ändring av Mark- och miljööverdomstolens dom skulle fastställa mark- och miljödomstolens dom.

Målet föredrogs dels i frågan om Lantmäteriet kunde överklaga beslutet, dels i frågan om prövningstillstånd.

Föredraganden, justitiesekreteraren Christina Ericson, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut.

Skäl

Bakgrund

1. E.S. sålde en fastighet 2006 och i samband därmed utfördes ett antal fastighetsregleringar som hon var betalningsansvarig för. Beslut om fastighetsbildning meddelades i oktober 2006, men först i september 2010 fakturerade Lantmäteriet henne. Fordran uppgick till 48 950 kr. Hon bestred fakturan med hänvisning till att hon är en konsument och treårig preskription därför gäller.

2. Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, hörde Lantmäteriet som part och avslog överklagandet.

3. Mark- och miljööverdomstolen har ändrat den överklagade domen och förklarat att fordran var preskriberad. Lantmäteriet har hörts i målet men inte upptagits som part.

Lagreglering

4. Allmänna bestämmelser för fastighetsreglering finns i 5 kap. fastighetsbildningslagen. Av 13 § framgår att kostnaderna betalas av sakägarna efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den nytta varje sakägare har av regleringen. Ett beslut om debitering av förrättningskostnader får enligt 15 kap. 6 § tredje stycket fastighetsbildningslagen överklagas inom tre veckor från den förfalldag som anges i beslutet. Före den 2 maj 2011 överklagades beslut till fastighetsdomstol men numera enligt 15 kap. 1 § fastighetsbildningslagen till mark- och miljödomstol. Av punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lag (2010:995) om ändring i fastighetsbildningslagen framgår att de nya bestämmelserna ska gälla för mål där huvudförhandling inte inletts i fastighetsdomstol före den 2 maj 2011.

5. Enligt 5 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas i mål vid mark- och miljödomstol om målet har överklagats dit. I paragrafens andra stycke undantas emellertid 11 § ärendelagen, som stadgar att beslutande myndighet ska vara motpart. I 5 kap. 2 § första stycket lagen om mark- och miljödomstolar föreskrivs att beslutande myndighet är part i mål som överklagas av enskild om inte annat är föreskrivet. Detta gäller dock inte när en lantmäterimyndighets beslut överklagas enligt paragrafens tredje stycke.

6. Lantmäteriet ska debitera förrättningskostnader utifrån principen om full kostnadstäckning. Enligt 10-11 §§ förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar ska myndigheten se till att fordringarna betalas och vidta de åtgärder som behövs för att få betalt. Av 13 § i förordningen följer att en beslutsmyndighet företräder staten inför domstol i mål eller ärenden som rör myndighetens fordringar. Emellertid framgår av 3 § i samma förordning att bestämmelserna i denna endast ska tillämpas om inte annat följer av lag eller förordning eller av ett särskilt beslut av regeringen.

HD:s bedömning

7. Lantmäteriet har enligt förordningen om hantering av statliga fordringar att se till att dess fordringar betalas enligt betalningsvillkoren samt om så inte sker vidta de åtgärder som behövs för att få betalt.

8. När en enskild överklagar Lantmäteriets beslut gäller emellertid 5 kap. 1-2 §§ lagen om mark- och miljödomstolar och Lantmäteriet är inte part i målet. Såväl förrättningsbeslut som beslut om fakturering för lantmäterikostnader är beslut från Lantmäteriet. Det följer även av förarbetena till lagen att Lantmäteriets partsställning i mål rörande fakturering av förrättningskostnader skulle komma att upphöra i och med införandet av lagen om mark- och miljödomstolar (prop. 2009/10:215 s. 208).

8. Eftersom Lantmäteriet inte har rätt att överklaga beslutet ska överklagandet avvisas.

HD:s avgörande

HD avvisar överklagandet.

HD (justitieråden Ella Nyström, Lena Moore, Agneta Bäcklund, referent, Ingemar Persson och Lars Edlund) meddelade den 18 januari 2013 följande beslut.

Beslut

I september 2010 debiterade Lantmäteriet E.S. för förrättningskostnader för ett antal fastighetsregleringar år 2006. E.S. bestred betalningsansvar och överklagade debiteringen med hänvisning till att hon är en konsument och att

treårig preskription därför gäller.

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, som hörde Lantmäteriet som motpart i målet, avslag överklagandet.

Mark- och miljööverdomstolen har ändrat den överklagade domen och förklarar att fordran är preskriberad. Lantmäteriet hördes i målet, men antecknades inte som motpart i domen. Mark- och miljööverdomstolen har tillåtit att domen överklagas till HD, se 5 kap. 5 § lagen (2010: 921) om mark- och miljödomstolar.

Ett beslut om debitering av förrättningskostnader får enligt 15 kap. 6 § tredje stycket fastighetsbildningslagen (1970:988) överklagas inom tre veckor från den förfallodag som anges i beslutet.

Enligt 5 kap. 1 § lagen om mark- och miljödomstolar ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas i mål vid mark- och miljödomstol när målet har överklagats dit, om inte annat föreskrivs i den lagen eller i annan lag. I paragrafens andra stycke undantas 11 § ärendelagen från tillämpningen. Där stadgas att beslutande myndighet ska vara motpart. I 5 kap. 2 § första stycket lagen om mark- och miljödomstolar föreskrivs i stället att beslutande myndighet är motpart i mål som överklagas av enskild om inte annat är särskilt föreskrivet. Enligt paragrafens tredje stycke gäller detta dock inte när en lantmäterimyndighets beslut överklagas.

I förarbetena till 5 kap. 2 § tredje stycket uttalades att bestämmelsen innebär att lantmäterimyndighetens partsställning vid överklagande av myndighetens beslut om fakturering av lantmäterikostnader upphör. Domstolen bör dock vid prövningen av överklagade faktureringar ge lantmäterimyndigheten tillfälle att yttra sig över överklagandet. (Se prop. 2009/10:215 s. 208.) Intill dess hade lantmäterimyndigheten enligt praxis ansetts vara motpart vid överklagande av sådana beslut (se t.ex. prop. 2003/04:115 s. 30).

Lantmäteriet är alltså inte längre motpart i överklagade ärenden om beslut om debitering av förrättningskostnader. Frågan är då om myndigheten ändå har rätt att överklaga domstolens avgörande i en sådan fråga.

Bestämmelser om vem som får överklaga Mark- och miljööverdomstolens domar och beslut finns i 36 § ärendelagen. Enligt den paragrafen får beslut av domstol överklagas av den som beslutet rör, om det har gått honom eller henne emot. Klaganden behöver inte alltid ha varit part eller ens ha haft rätt att vara part för att tillerkännas klagorätt. Avgörande är i stället om det överklagade beslutet påverkat hans eller hennes rättsliga ställning eller om det annars finns ett rättsligt intresse som rättsordningen tillåter att klaganden företräder. (Se prop. 1995/96:115 s. 173 och Peter Fitger, Lagen om domstolsärenden, 2 uppl. 2004, s. 273 ff.)

Frågan är alltså om domen kan anses röra Lantmäteriet i den mening som avses i 36 § ärendelagen.

Lantmäteriets förrättningsverksamhet är helt avgiftsfinansierad och det förekommer inte någon anslagsfinansiering. Avgifterna för förrättningsverksamheten är författningsstyrda och Lantmäteriet ska debitera förrättningskostnader enligt principen om full kostnadstäckning. Lantmäteriet har således ett direkt intresse av prövningen av frågor om förrättningskostnader. Det finns inte något annat samhälleligt organ som bevakar detta intresse. Det kan anmärkas att det är Lantmäteriet som företräder staten inför domstol i mål och ärenden som rör myndighetens fordringar (13 § förordningen, 1993:1138, om hantering av statliga fordringar).

Behovet av prejudikatbildning talar också för att någon i det allmännas intresse bör kunna överklaga frågor om förrättningskostnader.

Mot bakgrund av vad som nu anförts har Lantmäteriet rätt att överklaga Mark- och miljööverdomstolens dom.

Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd.

HD:s beslut meddelat: den 18 januari 2013.

Mål nr: T 1470-12.

Lagrum: 15 kap. 6 § fastighetsbildningslagen (1970:988), 5 kap. 1 och 2 §§ lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar, 11 och 36 §§ lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Sökord: Förrättningskostnader; Överklagande; Talerätt; Motpart
